

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nucleus Juris Canonici

Thenhaven, Bernhard

Coloniæ Agrippinæ, 1739

XL. De Verborum Significatione. D. 33. S. 5. C. 2. El. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63382)

vestes, equum, cui insidet, percutiendo &c. *Quando percussor Clerici sit vitandus? Vide in Nucl. Theol. Exam. 32. n. 3.*

TITULUS XL.

De Verborum Significatione.

Cum ad decisionem casuum plurimum conducatur notitia verborum seu terminorum, in Lege aliave Dispositione expressorum, ut cognoscatur, quid per ea Legislator vel Disponens intenderit significare; hinc tam Juri Civili quam Canonico ad calcem subjungitur Titulus *de Verborum significatione*, in quo explicatur, quid in lege vel Dispositione verba significant; vel juxta Etymologiam nominis, ut C. i. h. t. „Novale est ager nunc primum „præcisus seu cultus. C. io. Forus exercendarum litium locus à fando dictus „Reus à re, quæ petitur, nuncupatur; quia „quamvis conscius sceleris non sit, Reus „tamen dicitur, quia in judicium pro re „aliqua petitur. C. ii. Pactum quasi ex „pace factum, &c. Vel juxta mentem & intentionem ea ponentis seu proferentis. Nam c. 6. h. t. ait Pontifex: „Intelligentia „dictorum ex causis est assumenda dicendi, quia non sermoni res, sed rei est sermo subjectus, vel ut dicitur c. 41. *de Appell.*

„pell.

„*pell.* Verba intentioni & non intentio
 „ verbis debet deservire. Et C. 8. h. t. Non
 „ verbum ex verbo, sed sensus ex sensu
 „ transferri debet; quia plerumque, dum
 „ proprietates verborum attenditur, sensus
 „ veritatis amittitur. Concordat *L. In Con-*
 „ *vent. ff. eodem.* In conventionibus con-
 „ trahentium voluntatem potius quam
 „ verba spectari placuit, etsi verba im-
 „ propriè accipienda sint. Unde Jurium
 Interpretes ad intelligendam verborum
 significationem, & faciendam congruam
 interpretationem communiter h. t. ita-
 tuunt sequentes Regulas:

REGULA I. „ Verba clara non admittunt
 „ interpretationem, neque voluntatis con-
 „ jecturam.

II. „ Nisi aliud de mente Disponentis
 „ constet, verba cujusque Dispositionis
 „ accipienda sunt in sensu proprio & juxta
 „ communem hominum usum.

III. „ Quando dubius sensus verborum
 „ in bonam & malam partem accipi potest,
 „ is accipiendus est, qui excludit delictum,
 „ adeò ut potius interpretatio & signifi-
 „ catio verborum impropria admittatur,
 „ quàm delictum.

IV. „ In dubio illa significatio præfe-
 „ renda est, quæ non derogat quæsito Juri
 „ tertii.

V. „ Verba interpretanda sunt, ut evi-
 „ tetur omne absurdum, adeò ut ad hoc
 „ evitandum etiam improprietas verbo-
 „ rum admittatur.

VI. „ Verba sunt interpretanda, ut eo-
 „ rum correctio & contradictio exclu-
 „ datur.

VII. „ Verba sequentia interpretatio-
 „ nem accipiunt à præcedentibus ejusdem
 „ Dispositionis, & vicissim.

VIII. „ Verba dubia contra proferen-
 „ tem sunt interpretanda, utpote in cujus
 „ potestate fuit, mentem suam apertius
 „ declarare.

IX. „ Verba intelligenda sunt cum ef-
 „ fectu, ita ut aliquid operentur, & non
 „ sint superflua; talisque facienda verbo-
 „ rum interpretatio, ut Dispositio potius
 „ valeat, quàm pereat.

X. „ Verba sunt intelligenda juxta sub-
 „ jectam materiam & naturam actûs vel
 „ contractûs, de quo agitur; & secundum
 „ qualitatem personæ, ad quam sunt re-
 „ lata; ac conformiter causæ seu rationi,
 „ quæ dispositioni adjecta.

Has & plures alias Regulas generales
 circa interpretationem Dispositionum ob-
 servandas vide Legibus & Rationibus
 comprobatas apud *Reiffenst. Schmatlzgr.*
&c. specialiter h. t. attendenda venit

CLEMENTINA C. 2. In qua Clemens V.
 decernit : „Sæpe contingit, quòd Sedes
 „Apost. causas committat, & in earum
 „aliquibus simpliciter & de plano ac sine
 „strepitu & figura iudicii procedi man-
 „det; de quorum significatione verborum
 „à multis contenditur, & qualiter procedi
 „debeat, dubitatur. Dubitationem huius
 „modi decidere cupiens, hac in perpe-
 „tuam valitura Constitutione sancit, ut
 „Iudex, cui taliter causa committitur, ne
 „cessariò libellum non exigat, neque litis
 „contestationem, tempore etiam Ferie-
 „rum, ob necessitates hominum inducta-
 „rum à Jure, procedere valeat; amputat
 „Dilationum materiam; litem, quantum
 „poterit, faciat brevior, Exceptiones,
 „Appellationes dilatorias & frustratorias
 „repellendo; Partium, Advocatorum &
 „Procuratorum contentiones & iurgia
 „testiumque superfluum multitudinem
 „refrænando. Citatio verò ac præstatio
 „juramenti de calumnia vel malitia sive
 „de veritate dicenda, ne veritas occulte-
 „tur, per commissionem huiusmodi non
 „intelligitur excludi. Sententiam verò de-
 „finitivam (citatis ad id, licet non perenti-
 „ptoriè, partibus) in scriptis stans vel se-
 „dens proferat, etiam conclusione non
 „factâ, quæ in omnibus casibus observan-

da sunt, ubi juxta aliam Constitutionem
 (quæ incipit: *Dispendiosam C.2. de Judic.*
in Clement. relata L.2. T.1.n.ult.) de plano
 & sine figura judicii proceditur; licet,
 si solemnis ordo in toto vel in parte ser-
 vetur, processus non sit irritus nec irri-
 tandus. Unde nemo cujuscunque crimi-
 nis Reus condemnari vel puniri potest,
 nisi prius à competente Judice citatus
 & auditus fuerit, ipsique concessa sit jure
 naturali competens defensio, quæ, ut dici
 solet, *nec ipsi diabolo denegari potest.* Ve-
 rum clausula illa, ut Judex procedat *solâ*
rei veritate inspectâ, plus importat, quàm
 clausula: *Sine strepitu & figura Judicij*,
 quia tunc Judex potest procedere ut Deus,
 qui soli veritati innititur. *Anton. de Bu-*
trio; admittere testes infames & alios de
 jure reprobatos, quod omisâ illâ clau-
 sulâ non potest. Sic regulariter Prælati
 Regulares pro levibus delictis, v.g. tar-
 diori accessu ad Chorum, violatione silen-
 tii, &c. possunt imponere leves pœniten-
 tias, quibus parum injuriæ Religioso irro-
 gatur. Vide *L.2. T.1.n.10.*

